

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopis

se ne vračajo, ne frankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišstvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem urgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
števil. 190.

Izhaja po trikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

O razmerah med Avstrijo in Rusijo

piše „Politik“: Na Dunaji so najprej zahtevali natančno pojasnilo, kaj bi obsegala in kako daleč bi merila vojska ruska. Ko se je to zgodilo, je Avstrija dala besedo, da bode toliko časa ostala nevtralna, dokler izhodna vojska ne bode presegala od Rusije jej razloženega programa.

„Politik“ je to, kakor pravi, izvedela iz tako zanesljivega vira, da nima najmanjšega dvoma, da bi to res ne bilo. Tudi je novica čisto jasna in se popolnoma strinja s poprejšnjimi dogodki. Obljubljena nevtralnost v tem trenutku, ko hoče Rusija podvreči Turčijo, je sijajna zmaga Gorčakova nad Andrassyem. Madjarska enostranost je državni voz tako zavlekla, da država meni, da se zamore le še po nevtralnosti rešiti. Avstrija ostane — nevtralna, ko se ima na balkanskem polotoku vse premeniti! Kakošna ironija!

Iz vdanih diplomatičnih krogov „Politik“ o nalogi grofa Sumarakova in o odgovoru, ki ga je z Dunaja nesel caru ruskemu v Livadijo, izve to-le:

General Sumarakov je na Dunaju ponavljal zagotovilo, da je še zmirom iskrena želja cara Aleksandra, ohraniti mir. Ob enem se je generalu naročilo, da naj za trdno zve, bi li bila Avstrija pripravljena, če posredovanje vlad za sklenitev miru ostane brezuspešno, v zvezi z Rusijo z orožjem posredovati, ali če bi tega ne hotela, kako se misli v tem slučaju vesti.

Madjarski listi brez pomisleka priporočajo vojsko, a ne vojsko s Turki, ampak vojsko — z Rusi! „Avstrija“, pravi „P. Lloyd“, glasilo

grofa Andrassya, „mora na vso moč braniti obstanek Turčije; vsaka razdelitev na izhodu bila bi dobiček za Rusijo, a škoda za Avstrijo“.

Na ta način bi bila tedaj Avstrija navezana na Turčijo, nad katero so druge države že obupale in ktero narodi evropski smatrajo kot na pol gnjilo mrhovino? „Mi hočemo varovati notranje pogoje svojega obstanka“, piše ta madjarski list dalje, „in zabraniti vstanovitve novih držav ob svojih mejah, ki bi v naši monarhiji vzbudile odbežno prizadevanje in napravile večni nemir ter nas silile k vednemu boju.“

Pa kdo bo verjel, da bi bila uboga in do nage oguljena Bosna nevarna veliki in ponosni Avstriji, ki je po mnenju Andrassyjevega lista dovolj močna, vojsko pričeti z Rusijo in z njo zvezano Nemčijo! Veliko bolj bi bilo pričakovati, da bode velika in omikana Avstrija vplivala na male države ob svoji meji in jih spravila pod svoje varstvo. Avstrije tedaj vstanovitve malih držav na Turškem ni treba skrbeti, tudi Ogerske ne, pač pa — Madjarsko. Če bi bila Ogerska pravična raznim narodom svojim, bi se ji ne bilo nikdar bati, da bi njeni Slovani sreče svoje iskali v zvezi z zanemarjenimi ostanki cesarstva turškega; če bo pa Madjarska svojega poklica iskala v tem, da bo zatirala Nemce, Slované in Rumunce, ki na Ogerskem živé, in jih hotela pomadjariti, utegne južne Slované s časom sama opomniti, da imajo unkraj meje brate, ki sicer živé v siromašnih, a vendar v boljših okoliščinah, kakor Slovani ogerski. Madjarsko gospodarstvo je turškemu tako podobno, da bi Slovani ogerski, če se sedanje turško gospodarstvo odpravi, svoje brate unkraj meje zavidali.

To pa Avstriji ne bi smelo dati povoda z Rusijo pričeti vojske, da zabrani osvobodjenje Slovanov turških, marveč bi morala misliti, kako da zboljša stan svojih lastnih Slovanov. To pa ravno je jedro te reči; če Slovani uživajo le količkaj ravnopravnosti, se Madjarom že dozdeva, da je njihova oblast v nevarnosti, in Avstrija naj bi celó pričela vojsko, da z orožjem brani gospodarjenje madjarsko, ki bo grd madež v njeni zgodovini, in naj Madjarom na ljubo v nevarnost pripravi celó svoj obstanek.

Madjari kratko in odločno svojo narodno korist stavijo ne le na mesto Ogerske ampak namesto cele Avstrije. Da bi vprašali po koristi cele monarhije ali celo drugih narodov, jim še na misel ne pride. Dozdaj so po tej poti dobro vozili, državi pa se je se ve da slabše godilo. Kteri pomen bi pri vnanji krizi enostransko povdaranje narodnega stališča za Avstrijo imelo, pravi „Politik“, nam ni treba obširneje razvijati. Če pet milijonov Madjarov zahteva, da naj država proti volji drugih 30 milijonov Avstrijancev prične vojsko na življenje in smrt, samo da vzdrži madjarsko krivičnost, bi se li smeli čuditi, če bi potem tudi drugi narodi brez vsega ozira tako gledali edino le na svojo korist, zlasti če se jim krivica godi? In kaj bi se pač zgodilo, če bi se hoteli od Madjarov učiti in s tisto odločnostjo, s katero oni zahtevajo vojsko proti Rusiji, tirjati, da hočemo Slovanstvu na korist, ako se prične vojska, složno ravnati z Nemčijo in Rusijo?

Ropotanje madjarskih listov proti Rusiji zdi se celo „N. fr. Pressi“ prehudo, ki je do-

Poganstvo in krščanstvo.

Tri moči so v človeški zavesti, ktere delujejo v zgodovini. Prva moč je Bog, kterege more tajiti le hudobnost ali neumnost; božja previdnost, ki obrača in vlada človeška dejanja, ki vse vodi k svojemu pravemu koncu; njeno delovanje kaže se povsod v zgodovini, in če njo tajimo, zgrudi se vse poslopje, ki tako harmonično veže vse zgodovinske dogodščine. Druga moč je človeška prosta volja, ki posvečena po oni božji previdnosti počiva v prsih vsakemu človeku; brez nje vladala bi stroga potrebnost, brez nje bi se ne moglo govoriti o zgodovini, kakor se v pravem smislu ne more govoriti o zgodovini rastlin, živali, zvezd itd. Tretja moč pripuščena od Boga po neizmerno modrih sklepah je vedno delajoča moč hudega, splošna v svoji djavnosti in zapeljavajoča prosto voljo človeško k prepovedanemu veselju.

Tako vidimo v zgodovini prosto voljo človeško udano pravemu cilju: Bogu, posebno v krščanstvu, nasproti pa prosto voljo udano: hudemu, v poganstvu. Zato sta si poganstvo

in krščanstvo nasprotna, zato se kažeta v notranji in zunanji vpravi kot najhujša nasprotnika. Ni čuda, da ste si ideji poganstva in krščanstva, te svetovladni ideji, ko ste se zadeli v svojem razširjevanju, napovedali boj, krvavi boj do smrti. Da pa ta boj, ki se je vnel med krščanstvom in poginu bližajočim se poganstvom, v njegovih globokih vzrokih zapopademo, moramo najprej spoznati oboje po svojem notranjem in zunanjem prizadevanju. Poganstvo in krščanstvo v svojem nasprotju, in potem v boju med seboj natančneje načrtati, je namen moje razprave; in sicer si bomo najprej ogledali poganstvo, kakor se nam kaže v rimskem cesarstvu, svojem središču, potem pa krščanstvo, kakor je vplivalo na posamezne ljudi in društveno življenje in nazadnje boj, ki je nastal, ko se je jelo poganstvo zavedati nevarnosti in pogina, ki sta mu žugala po zmagi krščanstva.

I.

Od kar se je bilo človeštvo od Boga ločilo, si prizadeva z zunanjo enoto nadomestiti notranjo, ki jo je po grehu zgubilo. Ta enota pa se kaže v vnanji velikosti, obstoječi v na-

ravni moči, materialni oblasti in svetnem blagostanju. Zadnji cilj vsih duševnih prizadevanj poganstva je toraj: državna centralizacija in razširjevanje moči. Poganska vera ima svoje središče v državnem življenju, in ta vnanost duševnega življenja je glavni značaj od Boga odpadlega človeštva. Državo postavil je greh na tisto mesto, s kterege je spodrinil versko in moralno edinost.

Največa državna naprava pa je rimska. Ker je rimska država svojo moč in važnost dosegla le po poganstvu, katero je bilo v njej, rekel bi vteleseno; ker nam ona poganstvo kaže v njegovem najsijajnejšem razvitku, in ker se je ravno v njej poganstvo spoprijelo s krščanstvom, takrat še revnim, smemo državo rimsko smatrati kot konkretno podobo poganstva, in kar spregovorim o njej, velja v primeri več ali manj tudi o drugih poganskih državah.

Cesarstvo, ki ga je Avgust po 24letnem vladanju izročil Tiberiju, imelo je 120 milijonov ljudi, ki so stanovali v najlepših deželah medzemskega morja — brezštevila narodov, ločenih po jeziku, šegah in veri, ki so se zbrali pod streho „neizmerne velečasti rimskega miru“, kakor pravi Plinij.

zdaj skoro še naj bolj podpirala Turčijo, ki pa sedaj „P. Lloyd“ odgovarja: „Ne prevdarjati, ampak poskusiti, kličejo Madjari! To se nekako glasi kakor maščevanje za Vilagos (kjer se je moral Görgöy z upornimi Madjari 13. avgusta 1849 udati Rusom, ki so bili našemu cesarju na pomoč prihiteli. Op. vred.)! Poskusiti, preden se je prevdarilo, to je, če smemo tako reči, honvedska politika, za katero bi pa mi morali trpeti stroške. Vagali smo, ko smo se leta 1859 brez zaveznikov v boj podali; še več smo vagali leta 1866, ko smo se osamljeni spustili v dvojno vojsko, in pokazali smo, da ne dobi vsak, ki poskusi. In tedaj smo mi bili napadeni.“

Grško carstvo in grške sanje.

Marsikdo se bo čudil, zakaj Grki tako dolgo cincajo, zakaj so se od početka čudno držali takó, da svet ni vedel, ali hočejo potegniti s Turkom ali s Srbom. Srbski boj ni nič povšečen Grkom; oni ne ljubijo ne Srbov, ne Bulgarov. Stvar je taka: Pred dohodom Turkov bilo je v Carigradu grško carstvo, gnjilo sicer skozi in skozi, a vendar je obstajalo, in Slovani na Balkanu, Bulgari in Srbi bili so nekako vazali tega carstva, se vé da ne ves čas. Grki so ohranili svojo nadvlado z zvijačo, s politiko; Slovani pa so bili premalo prekanjeni, preveč naravni, pošteni. Ko je grško carstvo zapadlo zasluženej osodi, ko so divji Turki razdrobili trohlo poslopje mehužnega grškega dvora, postali so sužnji take Grki, kakor Slovani. Toda, ko je tudi turško carstvo hirati in veniti začelo, tačas so Grki zopet jeli dvigati glave, ter začeli sanjati si o ponovljenji grškega carstva, se vé da tako, da bi bili Bulgari in Srbi Grkom podložni. Začeli so se Turkom hliniti prijatelje, ter so tako daleč spravili, da jim je Turek prepustil cerkovno oblast čez Bulgare. Grški popi so Bulgare tako stiskali, da poslednji niso vedeli, kje pomoči najti; nekteri so prestopili k katoliški cerkvi, drugi so se obrnili do ruske vlade, ktera jim je slednjič tako daleč pomagla, da je bila bulgarska cerkev ločena od grške, in Bulgari rešeni od grških metropolitov. To, se vé da, je Grke še bolj razkačilo na Bulgare in Slovane sploh. Srbska vojska in bulgarski ustanek je vzel Grkom zadnje upanje, da bi zamogli kedaj vladati od Carigrada do

Save; kajti Slovani kažejo preveliko moč; na vrhunec pa je prikipela grška mržnja, ko so vevlasti nasvetovale avtonomijo za Bosno in Bulgarijo, za grške provincije pa ne! Grki bi bili najrajše videli, da se Turki in Srbi med sabo popolnoma oslabijo in uničijo, potem bi bili nastopili oni, ter sezidali grško carstvo; sedaj pa ko vidijo, da Srbov ni tako lahko uničiti, in da Rusija Srbov ne zapusti, sedaj ko se Slovani pripravljajo nastopiti dedšino bolnega moža, sedaj je treba misliti na to, da rešijo še za se, kar se rešiti dá, in še le sedaj so Grki volje in primorani stopiti v boj zoper Turke.

Razpadle so sanje o obnovljenji grškega carstva kakor tudi ni bilo drugače mogoče. Grkov če jih je vsih vkup tri milijone, kako bi zamogli tirjati in doseči gospodstvo čez celi balkanski poluotok. Grki pojdejo s kislim obrazom v boj, če pojdejo; kar so dobiti mislili, namreč evropsko Turčijo, tega vidijo ni več moč doseči, in sedaj se morajo še za tisto betvico bojevat, o katerej so mislili, da jim mora tako ali tako pasti v naročje. Preveč so upali na simpatije Evrope; ker jim je za časa osvobodjenja sedanje Grčije res vsa Evropa vse simpatije skazovala, mislili so, da bo to tudi danes tako, da se za Bulgare in Srbe nihče zmenil ne bo, ampak da se bo Evropa potezovala le za potomce slavni Helece. Kako jih mora sedaj peči, da evropska diplomacija grških provincij še med tistimi našteja ni, ki imajo dobiti avtonomijo! Diplomati pa so se pravilno ravnali po principu „kdor se ne oglasi, nič ne dobi“. Tesalija in Epir se nista vzdignila, torej je misliti, da so tamošnji prebivalci s turško vlado zadovoljni. Kar se pa simpatij za Grke tiče, ohladile so se precej, odkar je Evropa spoznala, da sedanji Grki niso pravi potomci starih Helenov, da dežela, kjer roparstvo cveti, vsa kulturna dela pa zanemarjajo, ni sposobna v roke vzeti vlade velikega balkanskega poluotoka. Grki naj se streznijo od svojih iluzij, naj stopijo v boj in naj si vzamejo, kar jim gré, več pa ne!

Z bojišča Jugoslovanskega

ni nič novega. Po 1. vinot. ni bilo nobene večje bitve. Turki in Srbi si stojé v Moravski dolini nasproti, pa si ne upajo spoprijeti se.

Nadalje se poroča, da se bodo morali Turki sami umakniti nazaj do Niša, ker o sedanji legi jim dobaja premalo živeža, in včasih po dva dni ne dobijo nič jesti. Morda Črnjajev na to čaka, da bo Turke pri odhodu od zad prijel.

Črnogorci in Hercegovinci pod Peko Pavlovičem imeli so nekaj manjših prask z Muktar pašovo vojno.

Kakor se poroča, je knez Nikola vendar dovolil, da se je turška trdnjava Medun z živžem preskrbela. Potem pa dunajski Turki še lažejo, kako nevsmiljeno se vojskujejo Črnogorci!

Ob Drini in na Timoku so se tudi gibati začeli, vendar so tam le mali oddelki armadni.

Vevlasti že zopet na vse kripnje delajo na to, da bi se sklenilo premirje; vendar je le malo upanja, da bi se zamogel mir narediti; Turčija neče odjenjati, in Srbija tudi ne; za to ne bo konca, predno kateri del popolnoma ne omaga.

Politični pregled.

V Ljubljani, 9. oktobra.

Avstrijske dežele.

Z Dunaja. Vsaki dan sporočajo zdaj, kaj novega in imenitnega se pripravlja za državni zbor, kateri se prične 19. t. m. Česke poslance je predsedstvo po navadi že povabilo. Česki listi doslej še niso povedali, kaj storijo njihovi poslanci ali kako odgovorijo na dotično povabilo. Sem ter tje pa zbirajo celó liberalni poslanci takraj Litave svoje volilce, da jim razlagajo naloge prihodnjega državnega zbora pa tudi njegove nadloge, med ktere spada zlasti obravnava o razmerah med Cislo in Translo. Tako se je sklenila tudi v dunajskem mestnem odboru prošnja do državnega, naj le-ta ubrani, da ne bode z davki preobkladana Cisla in v svojem obstanku in v svoji bodočnosti oškodovana vsa država.

Davka se je v Cisli od 1. januarja do konca avgusta t. l. po poročilu „dr. Bl.“ okoli 1½ milijona gold. manj nabralo, kakor je bilo preliminirano. Naj več so tega krivi zneski dohodninskega davka, ki so jih prejšnja leta plačevale železnice in razne banke, ki so se pa silno zmanjšali, odkar je toliko bank propalo. Tudi pri postranskih davkih so do-

V to enoto družila se je tudi vedno rastoča zmes omike vsih narodov. Vse umetnije in vednosti, in vsi jeziki stekali so se v Rimu. Glavno mesto rimske moči, bilo je tudi središče omike, in trg, na katerem se je zbiralo vse bogočastje, filozofične šole, umetnije in šege sveta.

V to enoto zvezana je tudi menjava vnanjih bogastev. Ob medzemskem morji bilo je kupčevanje, kakoršnega ne nahajamo ne v prejšnjem ne v poznejem času. Žitna polje egipčanska, gozdovje nemško, obrtnija malo-azijaska in rudniki španjski, z eno besedo: vse je pošiljalo svoje pridelke v glavno mesto rimsko.

Taka zveza duševnih in materialnih vžitkov otrdila je moč rimskih cesarjev. Železna je bila njihova oblast, neizprosljiva šiba, s katero so krotili upor.

Kako mogočna, veličastna toraj in enotna se nam dozdeva država najmočnejša, ktero je kdaj videl svet! In bila je res enotna, a le vnanje. Tej vnanji enoti pa žalostno nasprotuje notranja raztrganost posameznih in javnega društva. Popačeno in raztrgano bilo je notranje življenje v obziru umnem ali intelek-

tuelnem, nravnem ali moralnem in društvenem ali socijalnem. Kaj je resnica? tako je vprašal zastopnik poganske omike našega odrešenika, in stem potrdil, da slavni čas Cicerona ni imel resnice, ampak negotovost in dvom. Neprenehljivo pešanje resnice kaže se v celej zgodovini rimske omike. Vera v enega Boga in neumrjočnost duše, dve glavni luči vsega spoznanja, ugasujeta. Dasiravno nekateri ostromneji, kakor Seneka, Plutarh, si ohranijo nekaj boljših idej, vendar večina ljudstva zabrede v strašno brezno sirovega brezverstva.

Pri tem intelektualnem pešanji, ki je trajalo skozi 500 let, nahajamo ravno take prikazke, kakoršne vidimo dandanes pri modérnem poganstvu. V imenu napredka v vednostih in izobraževanju se zatira ne le zaklad verskih izročil, ampak tudi naravne resnice, ki so zasajene v srca človeška.

In ako se ozremo na nravnost, kakšne ostudnosti kažejo se tu v svetlobi rimske civilizacije! Hrup krvavih iger, nasladno in razuzdano življenje, nesramnost v očitnem življenji, vse to nam kaže propad nravnosti. Pregrehe, ktere se med nami še imenovati ne smejo, bile so vsakdanje, navadne, uganjale

so se javno. Spačenost bila je splošna, globoka, kajti izvirala je naravno iz nevere, česar se lahko prepričamo iz razodenja sv. Janeza (17, 18) in pisma sv. Pavla do Rimljanov.

Posebno pa se kaže intelektualni in moralni pogin rimske civilizacije v propadu društvenega življenja. Brezpravnost in zametovanje otrok, zaničevanje žen in robstvo so glavna znamenja poganskega sveta, tri skeleče rane, ki jih je greh napravil v društvenem življenji, ki so se pa še le pri rimski omiki popolnoma pokazale. Avgust bil je prisiljen premije staviti za zakon, pa bilo je vendar število neoženjenih še vedno veliko večí od zakonskih, in veliko sto otrok je bilo na tiberskem otoku izpoloženih. Onečastenje in zaničevanje sramežljivosti in reda smelo se je goditi očitno, cesarske palače in sodišča bila so kraj nesramnih veselíc.

Glavni vir moralnega pogina pa je robstvo, ki se nikdar in nikjer ni tako razširjalo kakor o tem času v Rimu. Milijone sužnih zdihovalo je pod jarmom robstva brez pravic in veljave, s kterimi se je grje ravnalo kakor z živino. Tukaj je ginilo človeško sočutje, vsaka misel za pravo in resnico, in od

hodki skoraj za en milijon glđ. manjši kakor v lanskem letu.

Vnanje države.

Kakor v Rimu, se je tudi v **Bellgradu** god našega cesarja svečano obhajal; knez Vrede je sprejemal čestitanja, in pripeljala sta se bila v ta namen k njemu tudi Milan in minister Ristić.

Na Ruskem marljivo delajo priprave za vojsko, kakor se iz Petrograda poroča nemškemu „Post.“ Reservisti se zamorejo vsak trenutek podati k svojim oddelkom, za vojsko potrebne reči po železnicah prevažujejo in trdnjave ob meji so popolnoma oborožene in s potrebnimi posadkami preskrbljene.

O Turčiji se morda izpolnil bode pregovor: Quem Deus perdere vult, dementat. Praviijo, da celó nobenih prenapredb za Bosno, Hercegovino in Bulgarijo noče dopustiti, in čim dalje tim osorneje odbija vsakršne pogoje in ponudbe k miru. General Ignatijev je bil spet poklican v Livadijo k caru, kjer so pričakovali tudi generala Sumarakova.

Turški sultan je Akdul-Kerimu zapovedal, da se mora vjetim srbškim vojakom vsaki dan izplačati njihovi dostojnosti primerna dnina in dajati primerna hrana. Ko je Abdul-Kerim prebral to povelje, si je pač mislil: Od kod bomo jemali, dasi smo k tatvini zmirom pripravljeni.

Nemški poročnik na dvoru dunajskem grof Stolberg je 3. t. m. došel v Berlin in se je od ondot podal k Bismarku v Varzin. Laški poročnik pa se 2. t. m. odpeljal z ruskim generalom Sumarakovim. Vse to priča, da se pripravljajo silno važni dogodki.

Na Badenskem je odvetnik Grimm imenovan za pravosodnega ministra. Temu se čudijo, ker je stranke narodno-liberalne.

Na Francoskem je stari slavní škof v Orleanu Dupanloup dobil škofa pomočnika s pravico nasledništva, in ta je nekdanji učenec njegov, izvrstni msgnr. Couillé. Rojen v Parizu l. 1829, duhoven od l. 1854 je služil v raznih duhovnijah. Sedanji nadškof Guibert ga je postavil za častnega kanonika in pronotarja v Parizu, poslednji rimski konzistorij pa za škofa sidonijskega v deželah nevernikov ali in partibus.

tođ je izviral strup rastoče spačenosti v domače, obrtnijsko in politično življenje. Ako malo globokeje v ta prepad pogledamo, videli bomo, da je vse rimsko življenje le pobeljen grob, zunanje trden in lep, znotraj pa poln trohnobe. Spoznali bomo v tem strašnem nasprotju civilizacije, v katero se more od Boga odpadlo človeštvo povzdigniti ali bolje pogrezniti.

Rastenje sloveče civilizacije in ob eném razširjevanje globoke moralne popačenosti, ki se nam kaže v rimskem cesarstvu, je nasledek zgodovine čez več kot 2000 let. V vsih časih starega veka nahajamo ravno tisto, kakor tudi pri poznejših narodih bizantinskega cesarstva in ob času Ljudovika XIV. In nam tudi 19. stoletje pa sedanji čas morebiti zadosti ne spričuje tega? Pri največji oliki najhuja breznačajnost, pri najbolj blaženi svobodi zatiranje vsih pravic; to je novo poganstvo, nov odpad od Boga! Povsod torej ravno tisto kar v rimskem cesarstvu, samo da se ne godi v tistej moči radi vpliva krščanstva, ki se je pokazalo tudi v rimskem cesarstvu, predno je razpadlo.

(Dalje sledi.)

Domače novice.

V Ljubljani, 10. oktobra.

(Sobotni „Slovenec“) je bil konfisciran zaradi dopisa „Iz novomeškega okraja“ o davkih. (O gimnaziji Ljubljanski) se nam poroča, da je jela spet nekoliko rasti. Lani je štela vseh rednih dijakov v začetku 406, letos jih pa ima 445 v osmih razredih in treh paralelakah. Viši razredi so majhni; osmi na pr. šteje učencev 30, sedmi le 25, peti 39; niži so bolj množni; prvi na pr. v dveh oddelkih 113, lani samo 104; drugi 84, lani le 64. Ker sta profesorja J. Hönig pa Fr. Šuklje zaradi bolezni v začasnem odpustu, nastopila sta za jezikoslovje g. J. Jenko, za povestnico g. J. Urbančič.

(Na realki Ljubljanski) štejejo učencev letos vseh skupaj le 371, lani so jih imeli v začetku 370; toraj je narasla samo za enega. Šteje pa sedem razredov, in štiri vstrične ali paralelne. Sedmi razred ima jih na pr. 31, šesti 28, prvi 74 v obeh oddelkih. Izmed učiteljev so odšli g. dr. R. Perkmann, J. Wehr, K. Margoni, in M. Cilenšek; došli pa so razun potrjenega g. Raiča še gg. M. Wehr, Orešec, Čuček in Stauber. Morebiti je „krah“ nekoliko ostrašil previdne starše, češ, kamo s sinovi po realki, dokler po gimnaziji vstopijo lahko v višje službe učiteljske, pravoznanske in bogoslovne, kjer je od leta do leta hujše pomanjkanje.

(Kranjske realne gimnazije) izvestje leta 1876 ima na čelu: „Odlomek slovensko-francoske slovnice“. Po Ploetz-ovi slovnici. Spisal s kratkim manj potrebnim predgovorom prof. K. Glaser. Podučevali so v preteklem letu na tej gimnaziji ravnatelj L. Krob, prof. T. Zupan, H. Pirker, K. Glaser, A. Artel, A. Wouwermans, Fr. Skaberne, J. Zupančič in J. Pravič. Učencev je bilo rednih vseh le 75; v 4. razredu n. pr. samo 8, v 3. pa 12 itd. —

(V okrajni šolski svet) so učitelji ljubljanskega okraja za prihodnjo dobo izbrali si za zastopnika gg. L. Belarja in Fr. Raktelja. „Slov. Nar.“ ima v svoji 225 št. 29 sept. izviren dopis, kateri opisuje učiteljsko zborovanje v Ljubljani, ki kaže tudi na več strani znamenito njihovo delovanje. Dopis se glasi: Včeraj se je zbralo tu okolo 30 slovenskih učiteljev, 3 iz Štajerskega, drugi iz Kranjskega. Najprvo je imelo „Vdovsko učiteljsko društvo“ svoj letni zbor. Predsedoval je prošt dr. Jarc. Blagajnik Močnik je poročal o stanju društvenem. Prihodkov je imelo društvo v minolem letu 1874 glđ., stroškov pa 1562 glđ. Premoženja pa ima društvo 1121 glđ. v gotovini in 33.350 glđ. v obligacijah. S tem denarjem podpira društvo učiteljske vdove in sirote, ter onemogle učitelje, ki so bili pri društvu vdeleženi.

Po sprejetem računu so se pravila nekoliko predelala, kar pa splošno občinstvo toliko ne zanima, da bi poročali. Volili so se naposled 3 pregledovalci računa in stari odbor se je v novič volil, namreč za predsednika dr. Jarc, za podpredsednika And. Praprotnik, za tajnika in blagajnika M. Močnik in še 6 družih odbornikov. Društvo ima 66 družabnikov; precejšnje društveno premoženje je v zanesljivih rokah.

Za tem zborom je bil občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“. Ker je bil predsednik (g. Kuhar) zadržan, predsedoval je podpredsednik Govekar. Tajnik in blagajnik Močnik je poročal o stanju društva, ki šteje zdaj le malo udov (kacih 40) več, kar je razumljivo, ker se društvo v delovanju posebej odlikovalo. Dohodkov je imelo z

lanskim ostankom 55 glđ., stroškov 30 glđ. Po tem poročilu se je dolgo in obširno besedovalo o Lapajnovem predlogu. On namreč želi, da bi se v Ljubljani za vse slovensko šolstvo in učiteljstvo ustanovilo splošno učiteljsko društvo z imenom „Slovenska šolska matica“. Tako društvo naj bi osobito šolske knjige izdaval, in to s podpiranjem pisateljev in zlasti z založevanjem knjig. V to društvo naj bi se zlila sedanja društva „Slovensko učiteljsko društvo“, „Narodna šola“ in „Štajersko slovensko učiteljstvo društvo“. Ta misel je nekaterim dopala, osobito vanjskim učiteljem. Debate o tem so se razen g. Lapajna vdeleževali gg. Tomšič (ki je bil principijelno zoper tako novo društvo, rekoč, da ima „Slovensko učiteljstvo društvo“ isto svrhu uže) Praprotnik, Močnik, Grebenec in Čenčič.

Naposled se je izročil predlog odboru v daljno preresetovanje. Volili so se naposled 3 pregledovalci računa in novi odbor, v katerem so vsi prejšnji odborniki, namreč: Govekar (prednik), Kuhar (podpredsednik), Močnik (tajnik), Tomšič (blagajnik), Stegnar (knjižničar) in še 4 odborniki (Praprotnik, Lapajne, Borštnik, Čenčič).

Naposled je zborovala „Narodna šola“ t. j. društvo, ki darove nabira, da šolsko blago šolam daruje. Predsedoval je podpredsednik Praprotnik. Udov šteje društvo 67, mej temi tudi 13 dobrotnikov. Vseh dohodkov je imelo društvo 525 glđ. in lanskega ostanka 231 glđ.

Potrosilo je pa 585 glđ. Za ves ta denar je namreč kupilo šolskega blaga in ga šolam darovalo. Pošlje se pa samo takim šolam in učiteljem, ki sami kak donesek pošljejo, dobé pa potem morda peterno povrnjeno. Društvo ima še vedno nekaj ostanka v blagajnici in obljubuje še daljnega koristnega delovanja, pa zasluži tudi vso podporo. Predsednik mu je še dalje gosp. Stegnar in blagajnik pa gosp. Močnik. V lepem redu in bratovski slogi se je vse zborovanje vršilo. Kazalo se je očividno, da so učitelji po kmetih zeló vneti za narodni napredek. O vseh ljubljanskih učiteljih se pa to žalibog ne more reči, kajti izmed obilih (kacih 30) tukajšnjih učiteljev so bili samo 4 navzoči.

Razne reči.

— Poslavljenje. Demantni g. Aleš Jerala, tajmošter Horjulski, dobil je od cesarja zlati križ s krono za zasluge.

— O posvečevanju nedelj imeli so znameniti protestantje 28. p. m. v Genfu posvetovanje, ktere ga so se vdeležili tudi poslanci, večidel pridigarji nemških protestantovskih vladarjev. Kjer je med ljudmi še kaj vere, tam posvečujejo nedelje in praznike: kjer pa se ljudje za posvečevanje nedelj več ne zmenijo, tam gine tudi vera, razširja se malomarnost do Boga in ž njo vse zlo, ki ga brezvestnost roditi zamore. Pravo so tedaj zadeli ti možje, ki hočejo s tem, da bodo bolj gledali na posvečevanje nedelj, med ljudstvom pospeševati že jako onemoglo vero. Ali pa ti protestantje ne devajo nas katoličanov na sramoto? Pa kaj pravim protestantje, še judje so v tem oziru veliko bolji. Nedavno, ko so praznovali praznik šotorov, bila je prodajalnica za obleko v Lukmanovi hiši zaprta, in na vratih je bil nabit listek z napisom: „Zarad praznikov ostane štacuna do petka (29. sept.) zaprta.“ Kaj pa pri nas? Pojdi ob nedeljah po Starem trgu in Špitalskih ulicah in videl boš skoro vse štacune odprte, in čim veči praznik je, tem prej jih

odpró. Tako ravna jo še take družine, ki hočejo za prav katoliške veljati. Ali nas ne sme biti sram, da smo v tem oziru slabši od judov in protestantov? Prav jo je zadel on, ki je priporočal katoličanom, naj kupujejo le pri štacunarjih, kateri nedelje in gospodove praznike posvečujejo, češ, drugi tega niso vredni.

— Izvješče o k. r. velikoj gimnaziji na Zagrebu koncem školske godine 1875/6 ima v sebi: „Život i djela Vjekoslava Babukića“, napisal prof. T. Smičiklas, in tudi posebej s sliko njegovo v veliki osmerki str. 89 dal na svetlo, v katerem opisovanju je razkazano ranjkega občevanje tudi z nekaterimi Slovenci. Torej spregovorimo o njem še kaj o vgodni priliki. Čist prihodek je namenjen za spominek Babukiću. — Iz školskih viesti, ktere priobčuje vrli ravnatelj g. Fr. Petračić, kaže se, da je profesorjev, pravih in namestnih učiteljev na gimnaziji za nauke zapovedane bilo z njim vred 24; dijakov pa v osmih razredih in treh paralelkah v začetku lanskega leta 573, na koncu pa 529. Nekteri so zaznamnjani z zvezdico, ktera pokazuje, da je učenec dobil školski dar, kateri darovi so takraj Litave odpravljeni! K sveti maši so vodili se učenci po letu vsaki dan, po zimile ob nedeljah in praznikih; tudi so hodili po petkrat k spovedi in sv. obhajilu ter so o velikonoči poprej imeli v ta namen tri dni duhovne vaje.

— Hrvatska bibliografija (meseca sept.) 5. „Milozvuk“, sbirka popjevaka za mladež obojega spola. Uglasbio Joan pl. Zajc. U dioničkoj tiskari. Ciena 35 n.

6. „Naputak za prajeno šumah. Tisak dioničke tiskare.

7. „Valpovo i njegovi gospodari“. Napisao Fr. Koch-Kuhač. Tisak dion. tiskare. Str. 64.

8. „Praktična pjevanja“ za mladež pučkih građanskih i srednjih škola. Sastavio Teodor Mahulka. Litografija Harija u Pragu.

9. „Topografija i povjest grado Senja“. Napisao g. Mile Magdić.

10. „Pasmina slavo srska po Hrvatskoj“. Napisao dr. Ante Starčević. To je brošura naj gnusnije vrsti, v kterej se psuje ves slavenski narod še huje, nego to čini „N. fr. Presse“. S tim je pokazal Starčević, da spada kam drugam, a ne več med previdne ljudi. In vendar ima med mladino privržencev. Vse to je žalostna slika naših neugodnih odnošajev.

Poslanica.

Ker mi ni mogoče ustmeno ali pismeno zahvaliti se za nepričakovano veliko o zlati moji maši 1. oktobra v Stari Loki od vseh strani mi skazovano ljubezen, izrekam po tej poti vsem dotičnikom brez razložka svojo prisrčno zahvalo za iskreno prošnjo, naj vsem in vsakemu posebej stoterno povrne ljubi Bog!

V Ljubljani 8. oktobra 1876.

Fr. Ks. Kramar.

Poslano.

Odgovor na „poslano“ y „Sl. Narodu“ št. 228.

Popolno resnično je, da sta pooblaščenca banke „Slavije“ tirjala prorata-premijo. Res je pa tudi, da pooblaščenca nista tirjala plače takoj, ampak obetala počakati do meseca maja 1877; nasproti sta pa tirjala popolno varno poroštvo, garancijo kot conditio sine qua non. Nista bila zadovoljena z navadno varnim poroštvom, ampak hotla sta popolno formalno poroštvo, katerega odbor se ve da ni mogel dati. Popolno neresnično je, da bi bile točke zapisnika branepri izvanrednem

občnem zboru, že pred spisane k obravnavi likvidacijskega odbora s pooblaščenca banke „Slavije“ prinesene, ker ne gospod Potočnik, ne udje likvidacijskega odbora niso tri dni naprej mogli vediti ne predlogov ne odgovora pooblaščenca banke „Slavije“.

Neresnično, popolno neresnično je, da sta pooblaščenca iste pogodbe ponujala, katere so zdaj „Donave“ sprejete, in da je enake pogodbe že g. Hribar pred ponujal.

Zastopnik „Donave“ je obljubil vse riske to je vse zavarovance dobre in slabe prevzeti. On ne tirja nobene plače prorata premije, zato pa tudi nobene provizije dati ne more.

Banka „Slavija“ je predlagala likvid. odboru, da hoče ona ne samo prorata premijo sama pri zavarovancih pobrati, ampak vrh tega še likvid. odboru provizijo plačati, ki bi bila utegnila 5—6000 gld. znašati. Da to ponudbo, ktero sedaj gosp. Hribar posebno povdarja, bolj karakteriziramo, omenimo, da je gosp. Hribar v neki seji dne 29. maja l. l. o načinu, kako bi se ta prorata-premija pobrala, to-le izrekel: „Dieses kann man in der Stadt freilich nicht thun, den Landleuten braucht man es aber nicht zu sagen, sie verstehen es ohnedem nicht.“ (Tega v mestu se ve da ne smemo poskušati, kmetovalcem pa ni treba praviti, saj tako ne umejo.) — Provizija 5—6000 gld., ki jo je gosp. Hribar likvid. odboru obetal, bi bila tedaj Judeževa plača, ki bi jo bili morali zavarovanci delničarjem v dobiček plačati.

Ko je gosp. dr. Milde pri posvetovanjih z likvid. odborom ravno tisto ponudbo naredil, in tajnik gosp. Novak še opazil, „dass der gordische Knoten nunmehr durchgehauen sei“ in ste Vi k temu prikimali, so vsi likvid. odborniki izrekli, da bi bila ta tajna skrivnost nepoštena, ter da nočejo zavarovancev slepiti.

Na Vaše daljno natolcevanje, da bi bila „Slovenija“ bolj nemški nego narodni zavod, se nam ne zdi vredno odgovarjati; vprašamo Vas le, kako da ste kot tak velikanski narodnjak pri tem nemškem zavodu dne 17. junija 1875 službe prosili?

Sicer pa nismo imeli in nimamo z Vami nič opraviti, ker ne z Vami, nego samo z banko „Slavijo“ smo se pogajali, ktera Vas gotovo ni pooblastila z nami polemizirati in to izjavo priobčimo le, da se o naših pogodbah ne misli napačno.

V Ljubljani, 9. oktobra 1876.

Likvidacijski odbor
prve občne zavarovalne banke
„Slovenije“.

Eksekutivne dražbe.

13. okt. 3. Marko Nemanic-ovo iz Božjakovega (3531 gl.) v Metliki. — 3. Tone Tomšič-ovo iz Knežaka (260 gl.), — 3. Jože Cvetan-ovo iz Celja (220 gl.), obe v Bistrici. — 3. Jože in Katerina Barič-eve iz Ladinje vasi (161 gl.) v Črnomlju.

14. okt. 3. Matej Mecinar-jevo iz Bilenj (6846 gl.) v Radoljici. — 4. Martin Štefančič-evih dedičev (1801 gl.) v Metliki.

16. okt. 3. Fr. Švigelj-ovo iz Jezera (1670 gl.). — 3. Jak. Mele-jevo iz Dolenje vasi (345 gl.). — 3. Tom. Modrc-ovo iz Ivanje sela (50 gl.), vse v Logatecu. — 3. Matej Mahnič-ovo iz Dolenje planine (4915 gl.) v Planj. — 3. Jan. Kogovšek-ovo iz Rovt (2829 gl.). — 3. Tone Škof-ovo iz Martinjaka (1249 gl.), obe v Logatecu.

Telegrafične denarne cene 9. oktobra.

Papirna renta 65.65 — Srebrna renta 68.70 — 1860letno državno posojilo 111.10 — Bankine akcije 850 — Kreditne akcije 151.40 — London 124.— — Srebro 102.50 — Ces. kr. cekini 5.86 20frankov 9.82.

Karl Tambornino,

juvelir, zlatar in srebrar

v Ljubljani na mestnem trgu hš.-št. 18
in v zvezdi hš.-št. 6

jemlje si čast svojim p. i. naročnikom naznaniti, da je iz najslavnejših domačih in vnanjih tovaren ravnokar prejel najnovejše reči iz **juvel, zlata in srebra.**

Vnanja naročila se hitro in po najnižji ceni izvršujejo. (58—2)

Vsim gosp. trgovcem priporočam svojo zalogo

železnih domačih izdelkov,

v kateri imam zmiraj založene:

Želje za čevlje vsake velikosti iz najboljšega železa.

Želje za vole in konje kovati iz mehkega železa.

Podkovice za čevlje.

Nožičke (imenovane tominske britve) vsake velikosti.

Nože in fovee kakor tudi druge enake izdelke.

Cene so kolikor mogoče nizke. Na solidno izpeljavo naročil se zamorejo g. kupci zanesti.

Spoštovanjem

(59—2) **Martin Šuligoj,**
v Čepovanu na Goriskem.

Kapljice (duh) za gožo (krof)

izvrsten pripomoček za gožo (krof) pošilja po 1 gold.

V. Franz
v Holoubkau (Česko).

Pri njem se dobivajo tudi kapljice (duh) za putko (zoper putko in trganje po udih) 1 gold. 20 kr. (33—16)

Naznanilo.

Podpisanemu likvidacijskemu odboru je občni zbor delničarjev „prve občne zavarovalne banke Slovenije“ v likvidaciji dne 28. septembra 1876 **prosto prodajo** bankinega nepremakljivega posestva zaukazal.

Vsled tega se bode v prvi vrsti prodajala

bankina hiša

št. 24 tik zvezdnega drevoreda v Ljubljani, ki obstoji iz dveh nadstropij in je v najboljšem stanju, ker je bila pred malo leti lično popravljena; tistim, ki jo kupiti želé, se to s tem pristavkom naznanja, da svoje dotične ponudbe v prvem nadstropji omenjene hiše skrajno do **31. oktobra t. l.** oddajo, kjer lahko tudi o vseh teh zadevah natančneje poizvedo. (56—2)

V Ljubljani dne 2. okt. 1876.

Likvidacijski odbor
„prve občne zav. banke Slovenije“.

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.